

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
21 червня 2023 року*

ОДЕСА

УДК: 371.013+378(01)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Соловейчук Олена Максимівна – секретар Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери

Рецензенти:

Дарманська І. М. - доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Княжева А. І. - доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса : Університет Ушинського, 2023. 96 с.

До збірника ввійшли матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої різним аспектам організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, підготовці фахівців соціономічної сфери.

Науковці та студенти висвітлюють питання щодо сучасних методів та форм організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

навички роботи в групі і, нарешті, дозволяє побачити конкретний результат своєї діяльності, що є мотивуючим фактором до навчання.

Значного прогресу можна досягти в галузі освіти з впровадженням відповідних комп'ютерних технологій, які зможуть зробити процес здобуття військової освіти більш гнучким, індивідуалізованим і одночасно нададуть змогу курсантам використовувати глобальні ресурси для навчання, спілкуватись та обмінюватись досвідом із курсантами та студентами інших міст, країн тощо.

Тому особливу увагу ВІТІ ім. Героїв Крут приділяє формуванню відповідних інформаційних ресурсів, а також баз знань та даних, представленню результатів наукових досліджень і розробок за допомогою таких платформ як Moodle, Google Workspace та Microsoft Office 365.

БОДНАР Світлана Вікторівна

ВІДЕОЛЕКЦІЯ ЯК СУЧАСНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ЗАНЯТТЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Не викликає сумніву, що сьогодні комп'ютерні технології стають дедалі більш розповсюдженим засобом комунікації. Не виключенням є і освітня галузь, яка націлена на розвиток самостійної, творчої, незалежної особистості фахівця, готового до активної участі в життєдіяльності своєї країни, тому в українських ЗВО зараз активно залучаються нові технологічні засоби в процес навчання. Віртуальна комунікація поступово замінює реальну, впроваджуючи в освітнє середовище віртуальне мережеве спілкування та хмарні технології як інструменти обміну інформацією. Однією із сучасних форм організації навчального заняття у закладах вищої освіти виступає відеолекція, як потужний носій наукових знань, засіб їх поширення, обговорення та передавання. На сьогоднішній день в освітньому процесі активно запроваджуються відеолекції у різних їх видах та з різних дисциплін. Вони представлені на таких освітніх платформах, як: Prosvita, Prometheus, Coursera, EdEra, My Education Key, Future Learn; Udemy, Khan Academy; Duolingo, Canvas Network тощо. Тобто використання інтернет платформ масових відкритих інтерактивних курсів в освітній галузі має тенденцію переходу від виняткової реалізації проєктів у системний процес, який охоплює всі види діяльності.

Відеолекцію як жанр наукового дискурсу досліджували такі вчені, як: Д. Бучинська [2], Г. Джевага [3], Д. Настас [5], М. Томахів [7], А. Тютюнник [8], Т. Bell [10], J. Cadiz, A. Balachandran & E. Sanocki [11], S. Demetriadi & A. Pombortsis [12] та інші. Аналіз робіт означених науковців показав їхній вагомий внесок у вирішення сучасних педагогічних завдань. Однак при цьому не всі сторони означеного лекційного процесу були досліджені, тому проблема використання відеолекцій як сучасної форми організації навчального заняття залишається назрілою і потребує подальшого вивчення і конкретизації

відповідно до вимог Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки, яка акцентує на «реформуванні та модернізації системи вищої освіти за міжнародними стандартами» [6]. Відтак, *метою представленої роботи* є дослідження відеолекції як сучасної форми організації навчального заняття у закладах вищої освіти.

Лекція, за Н. Мачинська, С. Стельмах, це «специфічний спосіб взаємодії викладача і слухачів, у межах якого реалізується різноманітний зміст і різні способи навчання, це монологічний виклад навчального матеріалу в систематичній і послідовній формі, сконцентрований переважно навколо фундаментальних проблем науки» [4, с. 8]. За С. Боднар, лекція – «це один із засобів управління навчальною діяльністю студентів, що впливає на ефективність освітнього процесу, на мотиваційну сферу слухачів, їх професійний та особистісний розвиток. Залежно від предмета вивчення, його цілей та запланованого результату викладач обирає вид лекційної комунікації, яка буде найбільш ефективною у певному аудиторному середовищі» [1, с. 97].

Відеолекція як одна із форм лекційної комунікації, стверджує Т. Яхонтова, репрезентує «формальну наукову комунікацію, оскільки фіксує її крізь форми відео-, аудіо- та текстового запису, тобто через форми, загальноприйняті в сучасний період розвитку науки» [9, с. 214]. Структурно відеолекція побудована згідно з правилами конструювання лекцій як аудиторної форми роботи і має її характерні риси. Відеолекція складається з комунікативно-насичених відрізків тексту, кожен із них несе певне смислове навантаження, відіграє свою функцію під час подачі матеріалу і підпорядковується загальній комунікативній задачі. Обов'язковими компонентами є вступ (залучення до теми) та заключна частина, в якій підводяться підсумки. В процесі підготовки до такої лекції викладач повинен спочатку ретельно препарувати свій виступ, щоб логічно та структуровано подавати інформацію і чітко та правильно вимовляти фрази виступу, оскільки лекція зазвичай записується на Google диск і зберігається у вільному доступі для повторних переглядів студентами.

Зазначимо, що відеолекція - це не тільки усна презентація матеріалу, а й письмовий виклад інформації, яка наводиться в текстовому форматі, супроводжуючи усний виступ викладача для більш комфортного розуміння студентами складного матеріалу, що не завжди легко сприймається на слух.

З психології загальновідомо, що люди сприймають інформацію по-різному, серед них є аудіали, візували, кінестетики, тому така форма лекційної комунікації як відеолекція є універсальним засобом підвищення ефективності сприйняття матеріалу, оскільки, група аудіалов запам'ятовує нову інформацію, спираючись на слухову подачу матеріалу, а отже, таким людям необхідно прослухати відеолекцію декілька разів у зручному темпі та проговорити ключові частини лекційного матеріалу у відповідності до особистісних потреб. Група візуалов більш сконцентрована на наочності, що подається на екрані. Вони звертають увагу та запам'ятовують карти, таблиці, схеми, діаграми та інші види наочності, а також вербальну інформацію, презентовану на слайдах, і одночасно вони орієнтуються на невербальні засоби комунікації, які

використовує лектор, доповнюючи, уточнюючи, замінюючи або дублюючи вербальні повідомлення. Група кінестетиків спирається на рух і відчуття, тому для них має значення тривалість дії, інтенсивність уваги, реакції лектора чи аудиторії. Всі зазначені фактори відеолектор може і повинен передбачати під час планування лекційної комунікації.

Базуючись на власному досвіді викладання в Одеському торговельно-економічному інституті, констатуємо, що підготовка такої лекції займає досить тривалий час і полягає в роботі з реконструювання, перекодування змісту звичайної лекції або її частини у візуальну форму для презентації студентам через фільми, малюнки, слайди, ілюстрації, використання віртуальних дошок Padlet, Mirror, Jamboard, дистанційних платформ. Проведення такої лекції передбачає розгорнуте коментування підготовлених візуальних матеріалів, які повинні: надати нову інформацію студентам, продемонструвати сучасність та доцільність матеріалу, забезпечити систематизацію наданих знань з урахуванням існуючих класифікацій та категорій; реалізувати інтерактивне спілкування зі студентами, обговорення проблемних питань.

Основними труднощами проведення такої лекції є створення візуальної логіки, забезпечення ритму подачі матеріалу, його дозування, встановлення контакту з аудиторією, яка знаходиться поза екраном, і тому лектор не завжди має змогу відчувати зворотній зв'язок зі слухачами. Таким чином, готуючись до відео лекції викладач обов'язково повинен зважати на: рівень підготовленості та освіченості аудиторії; професійну спрямованість групи; особливості теми, що вивчається.

Відтак, підсумуємо, відеолекція стає зараз дедалі все більш популярною і затребуваною в інноваційном навчальному середовищі і тому виправдано претендує на одну з ефективних форм лекційної комунікації, відіграючи важливу роль в організації навчального процесу в закладах вищої освіти, стимулюючи самоосвіту студентів, урізноманітнюючи роботу викладачів.

Список використаних джерел:

1. Боднар С. В. Лекция как организационная форма обучения в практике высшей школы. *Зб. тез наук. роб. учасників XI Міжнарод. науково-практ. конф. [“Modern scientific potential – 2015”]*, (27 February – 7 March 2015, Sheffield). Sheffield: Science and education LTD. 2015. Vol. 17. P. 97-100.

2. Бучинська Д. Л. Використання відео в навчальному процесі – потреба сьогодення. *Електронне наукове видання «Відкрите освітнє есередовище сучасного університету»*. 2015. № 1. С. 101-107. Режим доступу: <http://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/11/11#.XEbqZlwzaUk>.

3. Джевага Г. В. Створення відео-лекції для дистанційного навчання. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки* [Електронний ресурс]. 2016. Вип. 137. С. 19-23. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2016_137_7.

4. Мачинська Н. І., Стельмах С. С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчально-методичний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 180 с.

5. Настас Д. Л. Використання відеолекцій у педагогічній діяльності для підвищення ефективності сприйняття навчального матеріалу студентами. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2018. № 7. С. 3-9.
6. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. Київ: МОН. 2020. 71 с.
7. Томахів М. Дистинктивні ознаки відеолекції як жанру сучасного наукового англomовного дискурсу. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. 2015. № 3. С. 166-172.
8. Тютюнник А. В. Відеолекція за допомогою надбудови OfficeMix для MS Office 2013 [Електронний ресурс]. 2018. Режим доступу: <http://sikt.kubg.edu.ua/відеолекція-ms-pp13/>.
9. Яхтонова Т. В. Жанрові характеристики сучасного англomовного журналу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2014. № 10. Т. 1. С. 213–217.
10. Bell T. Digital Lectures: If you make them, will students use them? *Constraints on effective delivery of flexible learning systems* [Elektronic resource]. Mode of access : <http://imej.wfu.edu/articles/2001/2/06/index.asp>.
11. Cadiz J., Balachandran A., Sanocki E., Gupta A., Grudin J., Jancke G. Distance learning through distributed collaborative video viewing, in *Proceedings of CSCW2000 ACM Conference on Computer Supported Cooperative Work*, December 2-6 2000. Philadelphia, Pennsylvania.
12. Demetriadis S., Pombortsis A. E-lectures for Flexible Learning: a Study on their Learning Efficiency. *Educational Technology & Society*. 2007. № 10(2). P. 147-157.

БОНДАРЕНКО Інга В'ячеславівна

ПРОФІЛАКТИКА ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПІД ЧАС ВІЙНИ

Психічне здоров'я та психологічне благополуччя мають першорядне значення у воєнний час. Багато українців відчувають спустошеність, втому, нездужання, тривогу та паніку. Ми перебуваємо в центрі уваги всього світу як високо розвинута країна, здатна без перебільшення впливати на архітектуру всього геополітичного порядку. Вкрай важливо, щоб кожен з нас зрозумів, що наша місія - виграти цю війну, захистити наших дітей, батьків і родичів, які потребують нашої допомоги, відновити наші міста і відродити наші душі. Ми повинні стати сильнішою і мудрішою нацією, переживши ці випробування. Наші цінності та духовні пріоритети змінюються, ми розвиваємо почуття подяки і здатність будувати глибокі стосунки. З кожним днем, що минає після війни, ми дедалі більше усвідомлюємо, що на нас чекає тривалий і важкий процес відновлення. Ми повинні зберегти свою цілісність і захистити себе та свої сім'ї від травмуючих наслідків війни. Загалом, українці сьогодні проявляють певну витримку, силу волі, згуртованість і солідарність. У нас